

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande
Minister
Ingrid Zetterman

Föredragande
Rättssakkunnig
Emma Blomqvist

Justerat
Omedelbart

Nr 24

Ändring av kommunstrukturlag för Åland
ÅLR 2024/1414
35 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslutade att överföra underlaget för beredning av en ändring av kommunstrukturlag för Åland till lagberedningen, bilaga 1.

Lagstiftningspromemoria om ändring av kommunstrukturlag (2019:29) för Åland

Dnr: ÅLR 2024/1414

Datum: 22.2.2024

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

1 Bakgrund och behov av ny lagstiftning

När behörigheten om kommunindelning överfördes till landskapet år 1993 tillämpades först rikets lag om kommunindelning (FFS 73/1977) med stöd av en övergångsbestämmelse i 71 § i självstyrelselagen. År 1997 antog lagtinget en landskapslag (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning. Enligt blankettlagen skulle lagen om kommunindelning (FFS 73/1977) tillämpas på Åland. Blankettlagen ändrades år 2003 (2003/24) så att kommunindelningenslagen (FFS 1196/1997) tillämpas på Åland med vissa undantag. Rikslagstiftningen om kommunindelning har förändrats flera gånger sedan dess, år 2010 trädde en ny kommunstrukturlag (FFS 1698/2009) i kraft. Enligt 2 § i den upphävda blankettlagen skulle de förvaltningsuppgifter som enligt kommunindelningenslagen ska handhas av det ministerium som behandlar kommunärenden, länsstyrelsen eller statsrådet, i landskapet handhas av landskapsregeringen.

Kommunstrukturlag (2019:29) för Åland trädde i kraft den 1 maj 2019. Kommunstrukturlagen är en lag med bestämmelser om förfarandet vid ändringar av kommunindelningen på Åland. Ändringar i kommunindelningen kan göras på det sätt som bestäms i kommunstrukturlagen, genom annan lag eller genom beslut av landskapsregeringen. I enlighet med de krav som anges i kommunstrukturlagen kan landskapsregeringen fatta beslut om ändring av kommunindelningen genom ett förvaltningsbeslut.

Riket har enligt 27 § 16 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter. I 12 kap. i rikets kommunstrukturlag finns bestämmelser om förhållandet mellan kommunindelningen och den kamerala indelningen. Motsvarande bestämmelsen togs in i lagförslaget till kommunstrukturlag för Åland (LF 21/2017-2018, 47 § 1 mom.) med stöd av 19 § 3 mom. självstyrelselagen för vinnande av enhetlighet och överskådlighet.

I samband med laggranskningen av kommunstrukturlagen ansåg dock Högsta domstolen att skrivelsen i 47 § 1 mom. utgjorde en behörighetsöverskridning. Paragrafen ansågs avvika för mycket från den motsvarande bestämmelsen i rikslagen, dvs. 47 § 1 mom. i rikets kommunstrukturlag (FFS 1698/2009). Högsta domstolen konstaterade att bestämmelsen gällde fastighetsbildning och fastighetsregistrering samt därmed sammanhängande uppgifter som avses i 27 § 16 punkten i självstyrelselagen (1997:71) för Åland. Eftersom den föreslagna bestämmelsen avvek för mycket från motsvarande bestämmelser i rikslag ansågs den inte uppfylla kraven i 19 § 3 mom. självstyrelselagen. Kommunstrukturlagens föreslagna 47 § 2 mom. hänvisade i sin tur till 1 mom. varför Högsta domstolen ansåg att hela paragrafen behövde förfalla.

I den underkända paragrafen fanns bestämmelser om fastighetsregisterförarens skyldighet att se till att den kamerala indelningen, det vill säga den indelning som iaktas i fastighetsregistret, inte skiljer sig från den administrativa kommunindelningen.

I praktiken innebär detta att fastighetsregisterföraren ska vidta åtgärder i så god tid efter att beslut om kommunindelning fattats så att förrättningar och eventuella ändringar hinner vidtas innan ändringen av

---

kommunindelningen träder i kraft. Skyldigheten gäller den som för lantmäteriverkets fastighetsregister såväl som den som för kommunernas fastighetsregister.

Avsaknaden i lagstiftningen av ovannämnda bestämmelse har inneburit att Lantmäteriverket vid inlösning av tillandning behövt hänvisa till den upphävda landskapslagen (1997:76) om tillämpning i landskapet Åland av vissa lagar om kommunindelning, vilken i sin tur hänvisar till att den i riket upphävda kommunindelningenslagen 1196/1997. Syftet med denna lagstiftningspromemoria är att åtgärda detta genom att det fogas en bestämmelse i kommunstrukturlagen som motsvarar 47 § i rikets kommunstrukturlag.

2 Lagstiftningsbehörighet

Enligt 18 § 4 punkten i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunindelning, kommunala val, kommunernas förvaltning och kommunernas tjänsteinnehavare. Riket har enligt 27 § 16 punkten i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om fastighetsbildning och fastighetsregistrering.

I enlighet med 19 § 3 mom. självstyrelselagen kan i en landskapslag för vinnande av enhetlighet och överskådlighet upptas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Enligt 31 § är riksmyndigheterna skyldiga att inom gränserna för sin allmänna behörighet på begäran av landskapsregeringen bistå landskapsmyndigheterna vid skötseln av uppgifter som hör till självstyrelsen.

3 Det huvudsakliga innehållet i den föreslagna lagstiftningen

I syfte att uppnå enhetlighet och överskådlighet föreslår landskapsregeringen att det till kommunstrukturlagen (2019:29) fogas en ny paragraf som motsvarar 47 § i rikets kommunstrukturlag (FFS 1698/2009).

Lydelsen i den bestämmelse som av Högsta domstolen förordnades att förfalla:

47 §

Förenhetligande av kommunindelningen och den kamerala indelningen

Om kommunindelningen och den kamerala indelningen avviker från varandra till följd av en fastighetsförrättning eller av något annat skäl, ska fastighetsregisterföraren bestämma om en ändring av den kamerala indelningen i överensstämmelse med kommunindelningen.

Om en del av en fastighet med anledning av ett beslut som avses i 47 § eller i 1 mom. ska överföras kameralt från en kommun till en annan, ska den genom styckning eller, om det är en tomt eller ett allmänt område, genom tomtmätning eller mätning av allmänt område ombildas till en självständig fastighet.

I nedanstående tabell redogörs för den aktuella bestämmelsen i rikets kommunstrukturlag samt den bestämmelse som nu föreslås fogas till landskapets kommunstrukturlag.

46 & 47 §§ i rikets kommunstrukturlag (FFS 1698/2009)	Förslag till ny bestämmelse i kommunstrukturlag (2019:29) för Åland
<p>46 §</p> <p>Kommer kommunindelningen och den kamerala indelningen att avvika från varandra till följd av en fastighetsförrättning, beslutar förrättningsmännen att den administrativa kommunindelningen och den kamerala indelningen ska förenhetligas.</p> <p>Den administrativa kommungränsen kan ändras vid en fastighetsförrättning, om</p> <p>1) arealen av de områden som överförs från en kommun till en annan kommun eller flera andra kommuner vid samma lantmäteriförrättning är högst 50 hektar, och</p> <p>2) på det område som överförs finns inga andra byggnader som förutsätter bygglov än enstaka semesterbostäder utanför detaljplaneområde eller ekonomibyggnader som behövs för bedrivande av jord- och skogsbruk. (21.4.2023/779)</p> <p>Kommunen är sakägare vid en fastighetsförrättning där den administrativa kommungränsen ändras.</p> <p>Ändring i förrättningsmännens beslut som gäller ändring av kommungränsen får sökas av ägaren till ett område som ingår i registerenheten och av en kommun som berörs av ändringen av den administrativa kommungränsen. Ändring söks hos jorddomstolen. Vid sökande av ändring iakttas vad</p>	<p>X §</p> <p>Kommer kommunindelningen och den kamerala indelningen att avvika från varandra till följd av en fastighetsförrättning, beslutar förrättningsmännen att den administrativa kommunindelningen och den kamerala indelningen ska förenhetligas.</p> <p>Den administrativa kommungränsen kan ändras vid en fastighetsförrättning, om</p> <p>1) arealen av de områden som överförs från en kommun till en annan kommun eller flera andra kommuner vid samma lantmäteriförrättning är högst 50 hektar, och</p> <p>2) på det område som överförs finns inga andra byggnader som förutsätter bygglov än enstaka semesterbostäder utanför detaljplaneområde eller ekonomibyggnader som behövs för bedrivande av jord- och skogsbruk.</p> <p>Kommunen är sakägare vid en fastighetsförrättning där den administrativa kommungränsen ändras.</p> <p>Ändring i förrättningsmännens beslut som gäller ändring av kommungränsen får sökas av ägaren till ett område som ingår i registerenheten och av en kommun som berörs av ändringen av den administrativa kommungränsen. Ändring söks hos</p>

<p>som föreskrivs i fastighetsbildningslagen (554/1995).</p>	<p>jorrdomstolen. Vid sökande av ändring iaktas vad som föreskrivs i fastighetsbildningslagen.</p>
<p>47 § Har kommunindelningen och den kamerala indelningen till följd av en fastighetsförrättning eller annars till följd av något annat skäl än ett beslut om ändring i kommunindelningen eller gränsens sträckning kommit att avvika från varandra, får fastighetsregisterföraren</p> <p>1) besluta att den kamerala indelningen ändras i överensstämmelse med kommunindelningen,</p> <p>2) besluta att kommungränsen ändras i överensstämmelse med den kamerala indelningen, om det inte är ändamålsenligt att ändra den kamerala indelningen och förutsättningarna enligt 46 § 2 mom. 1 och 2 punkten föreligger, eller</p> <p>3) göra framställning till ministeriet om ändring i kommunindelningen, om det inte är ändamålsenligt att ändra den kamerala indelningen och förutsättningarna enligt 46 § 2 mom. 1 och 2 punkten inte föreligger.</p> <p>Ändring i fastighetsregisterförarens beslut får sökas av ägaren till ett område som ingår i registerenheten och av en kommun som berörs av ändringen av den administrativa kommungränsen. Ändring söks hos jorrdomstolen. Vid sökande av</p>	<p>XX § Har kommunindelningen och den kamerala indelningen till följd av en fastighetsförrättning eller annars till följd av något annat skäl än ett beslut om ändring i kommunindelningen eller gränsens sträckning kommit att avvika från varandra, får fastighetsregisterföraren</p> <p>1) besluta att den kamerala indelningen ändras i överensstämmelse med kommunindelningen,</p> <p>2) besluta att kommungränsen ändras i överensstämmelse med den kamerala indelningen, om det inte är ändamålsenligt att ändra den kamerala indelningen och förutsättningarna enligt X § 2 mom. 1 och 2 punkten föreligger, eller</p> <p>3) göra framställning till landskapsregeringen om ändring i kommunindelningen, om det inte är ändamålsenligt att ändra den kamerala indelningen och förutsättningarna enligt XX § 2 mom. 1 och 2 punkten inte föreligger.</p> <p>Ändring i fastighetsregisterförarens beslut får sökas av ägaren till ett område som ingår i registerenheten och av en kommun som berörs av ändringen av den administrativa kommungränsen. Ändring söks hos jorrdomstolen. Vid sökande av</p>

ändring iaktas vad som föreskrivs i fastighetsbildningslagen.	ändring iaktas vad som föreskrivs i fastighetsbildningslagen.
---	---

4 Förslagets konsekvenser

EKONOMISKA OCH ADMINISTRATIVA KONSEKVENSER

Förslaget bedöms underlätta administrationen rörande fastighetsförrättning. Förslaget underlättar möjligheterna att korrigera situationer där den kamerala indelningen till följd av en fastighetsförrättning eller annars till följd av något annat skäl än ett beslut om ändring i kommunindelningen kommit att avvika från varandra.

MILJÖKONSEKVENSER

Förslaget förväntas inte medföra några miljömässiga konsekvenser.

JÄMSTÄLLDHETSKONSEKVENSER

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser för jämställdheten.

KONSEKVENSER FÖR BARN

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser för barn.

JÄMLIKHETSKONSEKVENSER

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser för jämställdheten.

KONSEKVENSER FÖR SYSSELSÄTTNINGEN OCH ARBETSLIVET

Förslaget förväntas inte ha några konsekvenser för sysselsättningen och arbetslivet.

ANDRA SAMHÄLLELIGA KONSEKVENSER

Förslaget leder till att förtydliga Lantmäteriverkets roll när det handlar om förenhetligande av kommunindelningen och den kamerala indelningen.

5 Checklista

1. Vem eller vilka kräver en förändring?

Landskapsregeringen vill se en förändring. Även Lantmäteriverkets arbete skulle underlättas genom en ändring.

2. Vilket är målet?

Målet är att addera en paragraf som stipulerar att fastighetsregisterföraren är ansvarig för att se till att den kamerala indelningen inte skiljer sig från den administrativa kommunindelningen.

3. Är underlaget tillräckligt?

Underlaget är tillräckligt.

4. Vad händer om man inte gör något alls?

Landskapsregeringen anser att avsaknaden av en paragraf som stipulerar att fastighetsregisterföraren är skyldig att se till att den kamerala indelningen inte skiljer sig från den administrativa kommunindelningen är någonting som bör rättas till för vinnande av enhetlighet och överskådlighet.

5. Vilken utveckling av särskild betydelse kan förväntas inom den närmaste tiden?

Ingenting.

6. När behövs åtgärderna?

Så snart som möjligt.

7. Berör ärendet regeringsprogrammet eller utvecklings- och hållbarhetsagendan?

Ärendet berör inte regeringsprogrammet eller utvecklings- och hållbarhetsagendan.

8. Kan alternativa styrmedel användas?

Nej.

6 Sammanfattning

Landskapsregeringen föreslår att det till kommunstrukturlagen (2019:29) fogas en ny paragraf som motsvarar 47 § i rikets kommunstrukturlag (FFS 1698/2009) i syfte att uppnå enhetlighet och överskådlighet i lagstiftningen.
